

DUISTER WATER

DONNA LEON BIJ UITGEVERIJ CARGO

Duister glas
Vriendendienst
Onrustig tij
Dood van een maestro
Bedrieglijke zaken
De stille elite
Kinderspel
Mijn Venetië
Dood in den vreemde
Droommeisje
Gezichtsverlies
Een kwestie van vertrouwen
De dood draagt rode schoenen
Dodelijke conclusies
Salto mortale
Acqua alta
Beestachtige zaken
Hemelse juwelen
Het onbekende kind
Tussen de regels
Ik aanbid je
Eeuwige jeugd
Wat niet verdwijnt
Vergiffenis
De troonopvolger

DONNA
LEON

DUISTER WATER

VERTAALD DOOR
LILIAN SCHREUDER

2021
Amsterdam

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2020 by Donna Leon and Diogenes Verlag AG, Zürich.

All rights reserved

Copyright Nederlandse vertaling © 2021 Lilian Schreuder

Oorspronkelijke titel *Trace Elements*

Oorspronkelijke uitgever Diogenes Verlag AG

Omslagontwerp Wil Immink Design

Omslagillustratie Wil Immink Design/iStock

Foto auteur Gaby Gerster/Diogenes Verlag

Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Reeuwijk

Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 2511 4

NUR 305

uitgeverijcargo.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen.
Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voor Ana de Vedia

Ze walgden ervan om uit de rivier te drinken.
Hij had hun wateren veranderd in bloed.

Händel, *Israel in Egypt*
Deel een

Een man en een vrouw, diep in gesprek, naderden de treden van de Ponte dei Lustraferi. Allebei zagen ze er verhit en futloos uit op deze namiddag in juli. De brede *riva* bood geen enkele beschutting aan de mensen die er liepen; het witte oppervlak van de stenen had een verbond gesloten met de zon en dezelfde stralen die hun rug geselden, werden nu ook weerkaatst op hun gezicht.

De man had er genoeg van om zijn colbert aan te houden; in plaats daarvan droeg hij het losjes over zijn schouder, een vinger door de lus bij de kraag. De vrouw, haar blonde haar samengebonden in een paardenstaart om het weg te houden van haar rug, droeg een beige linnen broek en een witte linnen blouse met lange mouwen tegen de zon. Ze stopten plotseling aan de voet van de brug om te kijken naar de enorme boot die lag aangemeerd in de Rio della Misericordia. Hierdoor konden andere boten niet de Rio dei Lustraferi op varen, die daar haaks naar rechts liep. Een wand van in elkaar grijpende gegolfde metalen platen strekte zich van de ene naar de andere kant van het kleinere kanaal uit, waarmee een dam werd gecreëerd die het waterniveau tot de helft had doen dalen.

Het verdwijnende water had glooiende bergen modder en smerig uitziende zwarte materie blootgelegd aan beide kanten van een brede vaargeul met een olieachtige zwarte vloeistof. De bagger strekte zich uit tot het midden van het

geblokkeerde kanaal. Een meter of vijftig verderop was een andere wand van metalen platen in de modder geslagen, zodat het kanaal werd afgedamd. Een boot met in het midden een gele kraan op een platform dreef achter de verste barrière, met daarvoor een enorme bak waarin de kraan het slib dumpte dat hij uit het kanaal baggerde. Een plotselinge windvlaag vanuit de *laguna* dreef de lucht van de modder voor zich uit zonder het oppervlak van de slijmerige drab te verstoren. Een dieselmotor op de boot gierde terwijl hij het resterende water door een enorme plastic pijp zoog. Die was over de metalen platen gelegd en spuwde het water uit in het kanaal aan de andere kant van de barrière.

‘*Oddio*,’ zei commissario Claudia Griffoni. ‘Dit heb ik nog nooit gezien.’

Guido Brunetti, haar vriend en collega, stond daar bewegingloos, zijn rechtervoet zwevend boven de eerste trede van de brug. Hij was gefixeerd, als de onverschrokken Cortés die naar de Grote Oceaan staarde. In het wilde weg riep hij uit: ‘Dit heb ik in jaren niet gezien.’

Griffoni lachte en gebaarde naar het schouwspel voor hen. ‘Ik had er geen idee van hoe dat wordt gedaan.’ Ze liep naar de bovenkant van de brug om een beter zicht op de metalen barrière te krijgen.

Brunetti volgde haar en ging naast haar staan. ‘Waar zouden ze het geld voor zoiets vandaan halen?’ vroeg hij, alsof hij tegen zichzelf praatte. In *Il Gazzettino* van die morgen had een lang artikel gestaan over de infrastructuurprojecten die waren gereduceerd of geannuleerd wegens gebrek aan financiering. De gebruikelijke slachtoffers hiervan werden vermeld: de bejaarden, de jongeren, inwoners die in rust en vrede wilden leven, studenten, docenten, zelfs de brandweer. Terwijl Brunetti hierover nadacht, vroeg hij zich af

hoe de burgemeester van de stad, als deus ex machina, de benodigde financiën in de stadsbegroting had gevonden om te beginnen met het opschonen van de kanalen.

‘Wat vriendelijk van de burgemeester om de stad wat restjes toe te werpen,’ merkte Griffoni op.

Brunetti liet zijn blik over de hellingen van het kanaal gaan, waar slib en afval van tientallen jaren nu voor iedereen zichtbaar waren. Het zwarte slijm begon net onder de hoogwatermarkering, en werd dikker naarmate het in dieper water gleed. Donker, verrot, stinkend, glibberig en glad: het leek vooral op menselijke uitwerpselen. Het vervulde Brunetti met een afkeer die bijna net zo heftig was als ontzetting. ‘Wat toepasselijk dat dit van hem afkomstig is,’ zei hij.

Ondanks de stank maakten ze geen aanstalten om weg te gaan. Brunetti herinnerde zich hoe dit soort taferelen deel hadden uitgemaakt van zijn jeugd, toen het uitbaggeren hoofdzakelijk met de hand werd gedaan, en met een veel hogere frequentie. Hij wist nog hoe er houten vlonders aan weerszijden van het kanaal werden neergelegd en herinnerde zich de katachtige soepelheid waarmee de arbeiders eroverheen liepen met hun schoppen en emmers.

Er klonk ineens een donderend geluid achter hen en ze hieven hun handen om hun oren te beschermen. Het was afkomstig van de motor van de kraan op de boot. Zwarte stalen kaken zweefden boven het dek, de nek gebogen en de reusachtige bek nog gesloten en stil.

In een glazen cabine richting de boeg zagen ze een man in een donkerblauwe overall. Er hing een sigaret in zijn mondhoek en zijn handen waren druk bezig met de knoppen en hendels voor hem. Brunetti voelde zich weer helemaal een opgewonden kind zoals hij daar gefascineerd stond te kij-

ken naar het wonder van dit alles en vervuld werd door het verlangen naar een dergelijke baan, die zoveel weg had van spelen, maar met zo'n kracht. Griffoni leek net zo in de ban, hoewel Brunetti betwijfelde of ze naar die baan verlangde. Bovendien was het onwaarschijnlijk dat de stad een Napolitaanse in dienst zou nemen, wat een veel grotere handicap was dan dat ze een vrouw was.

Zonder iets te zeggen liepen ze naar de andere kant van de brug en keken zwijgend toe hoe de op elkaar geperste stalen tanden van de grijper omhoogkwamen van het dek en boven het water uitstaken. Ze openden zich, en creëerden daarmee een afzichtelijke zwarte muil met puntige tanden. Daarna zakten ze langzaam naar het oppervlak van het water en verdwenen daaronder.

De handen van de man bewogen en de lange stalen arm verschoof minimaal naar rechts, stopte kort en leek onder water even te schudden, om vervolgens omhoog te komen. Terwijl de grijper door het smerige wateroppervlak brak, zag Brunetti stukken plastic, rubber en metaal die aan de tanden hingen; het had iets van een reusachtige rottweiler die een kom spaghetti at. De lange arm kwam omhoog en hield de grijper in de lucht terwijl water omlaag stortte in het kanaal. Daarna zwaaide hij naar de voorkant van de boot, waar al een berg met modder besmeurde rommel lag. Hij stopte vlak boven de berg afval en bagger. Langzaam gingen de kaken uiteen en de troep erin kwam met een donderend geluid op de berg terecht. Door een paar kleine handbewegingen van de kraanmachinist werd de laatste rommel losgeschud. Daarna zwaaiden de kaken naar achteren, om weer in het water te verdwijnen.

Ze hadden de tweede werker niet gezien, die met een schop in zijn handen op de riva stond. Zodra de metalen

kaken zich verwijderden, stapte hij op een vlot dat langs de boot lag en maakte hij de berg afval glad, waarbij hij rottende plastic zakken vol flessen naar de zijkanten schoof, en een duw gaf tegen een uit elkaar vallende radio, een fietswiel en wat andere voorwerpen die te verrot waren om nog herkenbaar te zijn.

Ze sloegen het lange tijd in een aangename stilte gade. Geen van beiden wilde weer gaan lopen, er allebei van overtuigd dat alleen de ander het gedeelde plezier kon begrijpen om de machine aan het werk te zien. Geen van beiden sprak, verenigd in een vreemd soort intimiteit.

Na tien minuten kwam de kraanmachinist plotseling overeind van zijn stoel, klom van de korte trap naar het dek en haastte zich naar de zijkant van de boot. Hij boog zich over het water en staarde omlaag. Daarna legde hij zijn handen boven zijn voorhoofd om het verblindende zonlicht te blokkeren en ging iets naar rechts, nog steeds ingespannen in het water turend. Hij liep de trap weer op naar het bedieningspaneel en raakte iets aan waardoor het gebrom van de motor minder werd. Hij riep iets naar de man met de schop en gebaarde dat hij naar hem toe moest komen. Brunetti en Griffoni keken hoe de man met de schop via de loopplank aan boord sprong. De kraanmachinist nam hem mee en wees de andere man op dezelfde plek in het water. Het geluid van de motor overstemde wat ze zeiden, maar met zijn gebaren benadrukte de eerste man wel wat hij aan het vertellen was.

Het viel Brunetti op hoe gespannen en stijf de houding en bewegingen van de twee mannen waren geworden. De man die de kraan bediende, was volkomen op zijn gemak geweest, maar toen hij terugkeerde naar zijn plek, leek hij nerveus en Brunetti had sterk het gevoel dat hij liever niet door wilde gaan.

Laat het niet zijn wat ik denk dat het kan zijn, dacht Brunetti. Hij zei liever niets tegen Griffoni, uit angst dat hij belachelijk zou overkomen of voor gek zou staan door datgene wat de grijper uit het water naar boven zou halen. Hij keek naar zijn handen, die de metalen reling van de brug omklemden, en zag dat zijn knokkels wit waren. Hij keek naar rechts en zag dat die van Griffoni er net zo uitzagen. Hij draaide zich iets naar haar toe en zag haar strakke profiel, de stijfheid in haar kaaklijn.

Brunetti richtte zijn blik weer op de metalen arm van de kraan. Op een gegeven moment haalde de kraandrijver zijn handen van de knoppen en kwam hij opnieuw snel omlaag naar het dek om over de zijkant van de boot te turen. Hij wisselde een blik met zijn collega, die inmiddels naar de riva was teruggekeerd, haalde zijn schouders op en liep terug naar zijn plaats achter de knoppen.

Het lawaai van de motor werd weer harder en zowel Griffoni als Brunetti schoof weg van de reling. Ze gingen recht-op staan, in afwachting van datgene wat uit het water naar boven zou komen. Ze draaiden zich op hetzelfde moment om en wisselden een blik, om daarna weer naar het kanaal te kijken.

Ze hoorden de overschakeling en het knarsen van de ketting in zijn stugge omhulsel. De arm kwam omhoog uit het water en toen schoten de kaken aan het einde van de arm van de kraan in het licht.

Brunetti zette zich schrap om er goed naar te kijken, wat het ook mocht zijn. Griffoni stond als een standbeeld naast hem.

De metalen grijper zwaaide even weg van hen en toen hij terugkwam, zagen ze een bemodderde witte koelkast die uit het water van het kanaal omhoogkwam. Hij was klein, zou

nauwelijks tot aan Brunetti's borst reiken als hij ergens op de grond in een keuken had gestaan. Zoals hij daar zweefde, met de deur die aan één scharnier hing, leek het op iets wat tijdens een gevecht was vernietigd.

Brunetti en Griffoni keken elkaar nog eens aan. Uiteindelijk glimlachte zij als eerste, en daarna Brunetti, die er een schouderophalen aan toevoegde. Zonder iets te zeggen draaiden ze zich om en liepen de brug aan de andere kant af.

Ze liepen enige tijd in een ongedwongen stilte, totdat Griffoni uiteindelijk vroeg: ‘Wat dacht jij dat het zou zijn?’

Omdat hij nu niet meer bang was dat hij belachelijk zou overkomen, zei Brunetti: ‘Ik was bang – door de manier waarop de mannen zich gedroegen – dat het een lichaam zou blijken te zijn.’

Ze stond ineens stil; Brunetti zette nog twee stappen voordat hij dit doorhad. Hij pauzeerde en draaide zich naar haar toe.

‘Gebeurt dat vaak?’ vroeg ze, waarbij ze flink wat nadruk legde op het laatste woord.

Brunetti wist niet of hij nu moest lachen of niet. ‘Nee, goddank niet.’

Griffoni hief haar kin en keek even nadenkend voor zich uit, om vervolgens te vragen: ‘Die vermoorde vrouw die ze bij het Lido vonden, wanneer was dat ook alweer? Zes, zeven jaar geleden?’ Brunetti herinnerde het zich, en hoe de stad was geschrokken. ‘Wat waren het, Bengalezen?’ vroeg ze.

‘Indiërs,’ corrigeerde hij haar. ‘Maar dat was voordat jij hierheen kwam.’

Ze knikte. ‘Ik heb erover gelezen. *Il Mattino* stortte zich erop, net als alle andere kranten. Ze konden er geen genoeg van krijgen, weet je nog?’

Brunetti was op dat moment in Ljubljana geweest om de autoriteiten daar zover te krijgen een Italiaan uit te leveren

die het land was ontvlucht nadat hij zijn werkgever had vermoord. Tegen de tijd dat Brunetti weer in Venetië was, was de zaak opgelost en waren de moordenaars gearresteerd.

‘Ze vonden haar in een kanaal bij het Lido, toch?’ vroeg Griffoni. Toen voegde ze eraan toe: ‘Het had iets te maken met een koffer.’ Ze schudde haar hoofd toen haar geheugen weigerde te functioneren.

Brunetti probeerde zich de lugubere details van de zaak te herinneren. ‘Ze brachten haar hierheen in een koffer, nou ja, haar lichaam dan; ze hadden haar al in Milaan vermoord. Ze gingen met haar lichaam naar het Lido en dumpten haar daar in een kanaal.’

‘Het had toch iets te maken met een ruzie over geld?’ vroeg ze.

‘Is dat niet altijd zo?’

‘Ik ben de rest vergeten,’ zei Griffoni. ‘Iets met een taxi.’

Brunetti stopte en plukte aan zijn overhemd om het van zijn lichaam los te trekken. De hitte was de laatste week alleen maar erger geworden, net als de luchtvochtigheid, hoewel er geen sprake was van regen. De boten waren overvol, het was windstil en de lontjes waren kort.

Brunetti snoof even; hij wist niet of dat kwam door afschuw of ongeloof. ‘Wat ik me ervan herinner, is dat ze de laatste trein naar Milaan hadden gemist, dus namen ze een taxi vanaf de Piazzale Roma, waar ze geloof ik vijfhonderd euro voor moesten betalen. Ze hadden de lege koffer bij zich. Toen de taxichauffeur de volgende dag het verhaal over dat lichaam las en bedacht hoe nerveus ze waren geweest, belde hij de *questura*.’ Hij wreef zijn handen tegen elkaar en zei: ‘Het was binnen een dag opgelost.’

‘Ik heb er daarna nooit meer iets over gelezen,’ zei Griffoni. ‘Jij wel?’

‘Nee. Ze vermoordden haar in Milaan, dus daar zal de rechtszaak wel hebben plaatsgevonden,’ zei Brunetti terwijl hij op zijn horloge keek. Het was bijna drie uur, het tijdstip van hun afspraak met een patiënte in de hospice Ospedale Fatebenefratelli. Ze had zelf gevraagd of ze met iemand van de politie kon praten.

Ze kenden haar naam en leeftijd: Benedetta Toso, 38 jaar, Venetiaanse en woonachtig in Santa Croce. Ze wisten verder niets over haar, hoewel haar aanwezigheid als patiënte in de hospice ervoor had gezorgd dat ze hun bezoek aan haar zo snel mogelijk wilden regelen. Brunetti was gebeld door Cecilia Donato, de behandelend arts van signora Toso. Ze had vroeger samengewerkt met zijn broer Sergio, die radiodiagnostisch laborant was in het Ospedale Civile. De dokter had zich herinnerd dat Sergio een broer had die commissario was.

Ze had de questura gisteren gebeld en naar Brunetti gevraagd. Toen ze uitlegde dat ze de hoofddarts van de hospice Ospedale Fatebenefratelli was, had de man die het gesprek had aangenomen gezegd dat hij moest kijken of commissario Brunetti er was. Toen ze eraan toevoegde dat ze bevriend was met Brunetti’s broer, werd ze meteen doorverbonden.

De dokter wilde hem niet meer vertellen dan dat signora Toso haar patiënte was die, toen haar werd gevraagd of ze met een priester wilde praten, had geantwoord dat ze liever met een politieagent wilde spreken, bij voorkeur een vrouwelijke agent.

En zo werd Griffoni gekozen; Brunetti ging mee om met *dottoressa* Donato te praten, in de hoop te kunnen profiteren van het vertrouwen dat ze waarschijnlijk in zijn broer had. Hij had met Griffoni diverse tactieken besproken en ze had voorgesteld dat hij met haar mee zou gaan als ze met de

patiënte ging praten, maar dan zou doen alsof zij de leiding had.

Ze arriveerden om vijf voor drie en liepen rechtstreeks naar de lift. Brunetti had hier al meerdere vrienden bezocht die het leven via deze hospice hadden verlaten, net zoals hij vrienden had bezocht in het Ospedale Civile die in dezelfde situatie hadden verkeerd. Mocht het ooit zover komen dat hij hier een beslissing over zou moeten nemen, dan zou hij naar deze hospice willen.

Ze stapten uit op de tweede verdieping en Brunetti sloeg automatisch links af, naar de zusterpost. Zijn ervaring met ziekenhuizen voor het bezoeken van patiënten was meestal een oefening in geduld geweest: wachten totdat het personeel bezoekers op de afdelingen toestond, een lege stoel zien te vinden in een kamer met meestal twee, maar vaker vier patiënten, luisteren naar het geratel van de karren die maaltijden naar de afdelingen brachten en vervolgens naar de kamers.

Hier was het echter stil op de gang; de verpleegkundige achter de balie was een jonge man met lang blond haar dat naar achteren was gewerkt in een vlecht. Hij droeg een spijkerbroek en een wit t-shirt onder een witte zorgjas en glimlachte ter verwelkoming toen ze naar hem toe liepen. Hij droeg een naamplaatje op zijn jas met alleen ‘Domingo’ erop. ‘Bent u van de politie?’ vroeg hij in Italiaans met een licht accent. Hij leek blij te zijn met hun komst.

Griffoni, die ogenschijnlijk de leiding had, bevestigde dit. ‘Ja. Commissario Claudia Griffoni en’ – dit met een zwaai in de richting van Brunetti – ‘mijn collega, Guido Brunetti.’

‘Welkom,’ zei de jonge man met een glimlach. ‘Dottorressa Donato heeft me gevraagd om u naar haar toe te brengen na uw aankomst hier.’ Hij kwam overeind en liep om de ba-

lie heen, waardoor zijn witte Converse-sneakers in het zicht kwamen. Hij gaf hun een hand. ‘Fijn dat u bent gekomen. Signora Toso wil heel graag met u praten.’

Voordat ze hier vragen over konden stellen, had hij zich al omgedraaid en begon hij de gang door te lopen. Brunetti merkte op dat de muren waren gedecoreerd met zwart-wit-foto’s van stranden: recht of gewelfd, spiegelglad of met woeste golven, enorme rotsen of juist leegte. Het enige gemeenschappelijke element was de afwezigheid van mensen of menselijk afval: geen blikjes, plastic, stoelen, boten; alleen ruimte en water.

De jonge man stopte bij de derde deur links, die openstond. Vanuit de deuropening zei hij: ‘Cecilia, de politie is hier voor jou.’

Een stem zei iets wat Brunetti niet kon horen, waarop Domingo opzijging en gebaarde dat ze naar binnen mochten. Brunetti volgde Griffoni de kamer in.

Een enorm dikke witharige vrouw was moeizaam bezig overeind te komen van haar stoel terwijl zij naar binnen liepen. Dat lukte haar pas toen ze al bijna bij haar bureau stonden. Ze zette zich met haar linkerhand schrap tegen het bureaublad, terwijl ze haar rechterhand uitstak naar Griffoni en vervolgens naar Brunetti.

De vrouw had net zo’n naamplaatje als de jonge man, maar op dat van haar stonden haar titel en volledige naam: Dottoressa Cecilia Donato. Ze glimlachte en gebaarde dat ze op de stoelen voor haar bureau konden gaan zitten. Daarna steunde ze met beide handen op de arMLEUNINGEN van haar eigen stoel en liet ze zich langzaam zakken.

Haar gezicht was peervormig, evenals haar lichaam: aan de bovenkant smal en uitdijend naar het midden toe. Haar voorhoofd en ogen waren die van een veel slankere persoon,

maar daaronder werden haar wangen breder. Ze leken tot rust te komen op de rechte kolom van haar hals, die bijna net zo breed was als haar kaken. Onder haar schouders zwol haar figuur op, om daarna achter haar bureau te verdwijnen.

Omdat Brunetti niet graag de indruk wilde wekken dat hij naar haar lichaam staarde, richtte hij zijn blik op haar handen. Die waren slank en glad. Een dunne inkeping scheidde ze van haar mollige polsen, alsof er touwtjes strak omheen waren gebonden, om des te duidelijker de afzonderlijke delen van haar lichaam te accentueren. Ze droeg een gouden trouwring aan haar linkerhand.

‘Bedankt dat u allebei wilde komen, en gaat u zitten als-tublieft,’ zei dottoressa Donato met een altstem die nog even nagalmde nadat ze was gestopt met praten. Ze boog haar hoofd om wat papieren op haar bureau te bekijken, waarbij zichtbaar werd dat het haar op haar kruin dunner werd. Even later keek ze weer op en zei, sprekend tegen Brunetti: ‘Ik heb het verzoek van signora Toso al via de telefoon aan u uitgelegd, commissario, maar verder kan ik u niets vertellen.’

Brunetti knikte, dacht kort na en vroeg toen: ‘Houdt dit in dat u meer weet, dottoressa?’

Ze gaf niet meteen antwoord. Ze zou een slechte leugenaarster zijn, dacht Brunetti. Uiteindelijk zei ze: ‘Ik denk dat het er niet toe doet wat of hoeveel ik mogelijk weet over signora Toso. Ze is mijn patiënte, dus alles wat ze mij vertelt, valt onder het beroepsgeheim.’ Toen Brunetti niet reageerde, voegde ze eraan toe: ‘Ik weet zeker dat u daarvan op de hoogte bent, commissario.’

‘Natuurlijk, dottoressa. Ik ben alleen nieuwsgierig of er verder nog iemand is die weet wat ze de politie wil vertellen.’

‘Om welke reden?’

‘Om te kunnen verifiëren wat ze zegt. Mocht dat nodig zijn,’ antwoordde Brunetti.

‘En waarom zou dat nodig zijn?’

Brunetti spreidde zijn handen. ‘Omdat ze hier ligt.’

Dottoressa Donato keek naar Griffoni, alsof ze geïnteresseerd was in een eventuele bijdrage die zij zou kunnen leveren, maar Griffoni schudde haar hoofd, dus richtte de dokter haar aandacht weer op Brunetti en zei: ‘Ik begrijp het.’

‘Op die manier kan worden bevestigd,’ begon Brunetti, ‘wat ze zegt.’

De dokter plantte haar ellebogen op haar bureau, legde haar handen tegen elkaar en rustte met haar kin tegen haar vingertoppen. ‘Waarom zou dat nodig zijn?’

Brunetti sloeg zijn benen over elkaar om te suggereren dat hij ontspannen was en zei: ‘Als ik het ronduit mag zeggen, dottoressa, het gaat hier om een stervende vrouw die met een politieagent wil praten. Dus het is... mogelijk dat wat ze wil vertellen, te maken heeft met een misdrijf.’ Hij pauzeerde om de dokter de gelegenheid te geven iets te zeggen.

Toen ze dat niet deed, vervolgde hij: ‘Als ze aan u heeft verteld wat ze ons straks gaat vertellen, dottoressa, dan zal uw bevestiging de geloofwaardigheid vergroten van wat ze...’ Zijn stem stierf weg; hij wist niet goed welke tijdsvorm hier passend was.

‘Wenst te zeggen,’ vulde de dokter aan, en Brunetti bedankte haar met een knik.

De vrouw verschoof op haar stoel en Brunetti kon er niets aan doen dat hij moest denken aan de inspanning die het haar moest kosten om die massa in beweging te zetten.

Hij keek even opzij naar Griffoni maar zei verder niets.

Toen dottoressa Donato uiteindelijk wat meer naar voren op haar stoel zat, vervolgde ze: ‘Dit is een hospice, commissario. Mijn patiënten gaan nooit meer naar huis.’ Ze klemde haar lippen op elkaar maar bekeek hem met een neutrale blik. ‘Het zou kunnen dat ik, als haar dokter, niet kan herhalen wat ze mij heeft verteld, zelfs niet als ze er niet meer is.’

Brunetti leunde net lang genoeg naar voren op zijn stoel om zijn overhemd los te laten komen van zijn rug. ‘We kunnen nu misschien beter even met signora Toso gaan praten,’ zei hij.

Voordat hij overeind kon komen, vroeg Griffoni: ‘Heeft u enig idee hoelang signora Toso nog te leven heeft, dottoressa?’

De dikke vrouw keek naar Griffoni en toonde een glimlachje, alsof ze daarmee haar opluchting wilde tonen dat er eindelijk iemand was die blijk gaf van medeleven met – of op zijn minst belangstelling voor – haar patiënte. Het duurde even voordat ze sprak. ‘Een paar weken. Op zijn hoogst. Misschien veel korter. Het zit nu in haar botten, en daarom heeft ze sedatie nodig.’

‘Waar begon het?’ vroeg Griffoni.

‘In haar borst,’ antwoordde dottoressa Donato. ‘Vijf jaar geleden.’

Griffoni slaakte een diepe zucht. ‘Ach, die arme vrouw.’

Het gezicht van de dokter verzachtte en ze zei: ‘Ze ging een tijdlang naar het ciro in Aviano. Haar behandeling begon daar een paar jaar geleden. Ze dachten dat ze het onder controle hadden. Ze kreeg bestraling en chemo en was een periode schoon, maar begin dit jaar vonden ze een knobbel onder haar linkerarm.’

Brunetti zat doodstil. De vrouwen waren gefocust op el-

kaar. ‘Tegen die tijd was het al uitgezaaid naar haar botten. Ze hebben het opnieuw geprobeerd in Aviano, maar niets sloeg aan. En toen, iets meer dan drie weken geleden, is ze hierheen gekomen.’

Griffoni vouwde haar handen en leunde naar voren, ellebogen op haar knieën. Ze staaarde naar haar schoenen en bewoog haar bovenlichaam een paar keer heen en weer; het was niet meer dan een lichte beweging.

‘Ze heeft kinderen?’ zei ze als vraag.

‘Ja, twee dochters. Livia van twaalf en Daria van veertien.’

‘Hun vader?’ vroeg Griffoni, als de ene vrouw tegen de andere.

‘Haar man is ongeveer een week nadat ze hier is gekomen overleden.’ De rust in de stem van de dokter was in scherp contrast met haar gezichtsuitdrukking.

‘Oddio,’ fluisterde Griffoni. ‘Wat is er gebeurd?’

De dokter leek liever niet nog meer ellende aan het verhaal te willen toevoegen, maar zei uiteindelijk toch: ‘Hij is omgekomen bij een ongeluk.’

‘Hoe?’

‘Zijn motor raakte van de weg toen hij van zijn werk naar huis reed. De politie zei dat het mogelijk was dat hij de controle over zijn motor had verloren, maar ook dat *un pirata della strada* hem heeft geramd.’

‘En de chauffeur?’ vroeg Brunetti. ‘Is die gevonden?’

Ze keek hem aan met een blik die aangaf dat hij toch beter zou moeten weten dan zo’n vraag te stellen. ‘Kent u een chauffeur die is gestopt nadat hij iemand heeft aangereden?’

‘Getuigen?’ vroeg hij.

Ze schudde haar hoofd. ‘Dat zult u aan de politie moeten vragen,’ zei ze met hoorbare ironie. ‘Voor zover ik weet, heeft er zich niemand gemeld. Ik neem aan dat ze onder-

zoek hebben gedaan op de plaats van het ongeval, en dat ze ook de motor hebben onderzocht, maar ik heb er verder nog niets over gehoord.’

Er viel na dit gesprek een stilte, die pas werd verbroken toen Griffoni zei: ‘En signora Toso?’ Plotseling verloor ze haar zelfbeheersing en vroeg: ‘Hoe kan ze dit allemaal aan?’

Opnieuw verplaatste de dokter haar gewicht op haar stoel, zoekend naar een comfortabelere verdeling van haar massa. Deze keer had ze daar meer tijd voor nodig en toen het zover was, schudde ze haar hoofd. ‘Ze heeft geen keus.’

‘Dat begrijp ik niet,’ zei Griffoni, die oprecht verward klonk.

‘Ze heeft de meisjes. Voor hen moet ze wel sterk zijn.’

Nadat ze even had gepauzeerd om te zien of een van beiden nog iets te zeggen had, ging de dokter verder. ‘Maria Grazia, haar zus, kwam de dag nadat het was gebeurd op bezoek. En vertelde het haar.’ Plotseling plaatste ze haar handpalmen plat op het bureau voor zich en bestudeerde die. Ze draaide haar trouwring rond met haar duim en keek hoe die bewoog.

‘Ik had dienst en ik hoorde haar geschreeuw.’ Ze keek zo aandachtig naar de ring alsof iemand anders die in beweging bracht, of die uit zichzelf ronddraaide. Haar blik bleef erop gericht terwijl ze zei: ‘Ik ging naar haar kamer en trof haar daar schreeuwend tegen Maria Grazia aan. “Het is mijn schuld. Het is mijn schuld.”’ Ze zuchtte en schudde haar hoofd.

‘Pas twee dagen nadat het was gebeurd, kwamen de meisjes weer op bezoek. Maria Grazia bracht ze.’

‘Hoe verliep dat?’ vroeg Griffoni.

De dokter keek naar Griffoni en toen naar Brunetti en ging door. ‘Nadat ze weg waren, zijn Domingo en ik naar

haar toe gegaan om te kijken hoe het met haar ging. Ze had de deken weggeduwd en probeerde op te staan.' Ze keek weer naar haar vingers. 'Hij en ik hielden haar vast om haar in bed te houden.'

Ze pauzeerde even en zei toen met oprechte verbazing: 'Dat ging heel gemakkelijk. Al die dingen die je in boeken leest over de bovenmenselijke kracht van de stervenden, dat is niet waar. Domingo hield haar vast en ik ging iets halen om haar te kalmeren. Er was geen kracht meer in haar tegen de tijd dat ik terugkwam, maar ik gaf haar toch maar een injectie, waardoor ze de hele nacht bleef slapen.' Ze hield op met praten. Zijn lange ervaring zei Brunetti dat het verhaal bijna ten einde was. Als hij nu iets zou vragen, dan kon ze weleens geïrriteerd raken.

'Ik begon een paar dagen later over zijn dood; één keer maar,' zei ze, waarbij haar stem een dalende intonatie kreeg. 'Ik zei tegen Benedetta hoe erg ik het voor haar vond. Ze negeerde me gewoon en draaide haar gezicht weg.' De dokter deed nu ongeveer hetzelfde, keek weg van hen en hield opnieuw op met praten. Ze bestudeerde de toppen van een dunne rij dennenbomen die vanuit het raam van haar kamer zichtbaar waren.

Brunetti kwam overeind. 'Ik denk dat het tijd wordt dat we met uw patiënte gaan praten, dottoressa,' zei hij. 'Als dat mag.'